

Draaiboek hoorzitting 10.2. en Freiwald

Aanwezigen:

10.2 10.2.e (RvO)
10.2.e (RVO)

10.2.e (DAD)
10.2.e (NVWA)

10.2.e (Circus 10.2.e)

Mr. 10.2.e (Freiwald)
Mr 10.2.e (Freiwald)

Introductie door 10. 10.2.e

Voorstellen van een ieder, in welke hoedanigheid

Wat goed dat u allen gekomen bent. Het is een onderwerp dat speelt en dat ons allen aan het hart gaat.

Twee ontheffingen

Geen besluit vandaag

Niet bij besluitvorming betrokken

Het wordt opgenomen

Heeft iedereen alle stukken

Richt het woord tot mij

Korte weergave hoe het gaat

(bezwaarmakers als eerste het woord, generiek tenzij. Circus 10.2 het woord, circus freiwald het woord. Eventuele reactie van bezwaarmakers, eventuele reactie dad en reactie nvwa)

Gesprek

Iedereen heeft alles kunnen zeggen?

Eind: beslistermijn zes weken, iedereen akkoord?

10.2.e

From: 10.2 e 10.
e 2.e
Sent: Tuesday, September 12, 2017 1:04 PM
To: 10.2.e
Subject: Belangenafweging afzien handhaving Circus Freiwald

Dag 10.2.e

Bij de beantwoording van de vraag of een herstelsanctie moet worden opgelegd staat het evenredigheidsbeginsel (art. 3:4 Awb) centraal. Het gaat primair om de afweging tussen het algemeen belang en de belangen van derden (verzoekers) enerzijds en het belang van de overtreder anderzijds. Dat het sanctiebesluit evenredig moet zijn, wil zeggen dat de met handhaving gediende belangen, waaronder primair het uiterst zwaarwegende algemene belang dat met handhaving is gediend, per saldo groter moeten zijn dan de daartegenover staande belangen. De ingreep (de herstelsanctie) moet in die zin evenredig zijn aan het doel (herstel).

Wellicht dat je met het onderstaande wat kunt qua motivering van de belangenafweging die heeft plaatsgevonden en waarom wij in dit specifieke geval afzien van handhaving.

Beginselflicht tot handhaving

De toepassing van de bestuurlijke sancties bestuursdwang en dwangsom is gelet op de formulering van de bevoegdheidstoedeling geen absolute verplichting. Art. 3:4 Awb draagt het bestuursorgaan op een belangenafweging te verrichten. Dit brengt mee dat het bevoegde orgaan de algemene en bijzondere belangen die vóór en die tegen handhaving pleiten tegen elkaar moet afwegen. Bij die belangenafweging komt het bestuursorgaan volgens de Afdeling bestuursrechtspraak evenwel slechts een beperkte beleidsvrijheid toe. De standaardoverweging die sinds medio 2004 in de uitspraken van de Afdeling wordt gebruikt, en naar aanleiding van de Vierde tranche Awb op een enkel ondergeschikt punt is bijgesteld, luidt als volgt:

"Gelet op het algemeen belang dat gediend is met handhaving, zal in geval van overtreding van een wettelijk voorschrift het bestuursorgaan dat bevoegd is om met een last onder bestuursdwang of dwangsom op te treden, in de regel van deze bevoegdheid gebruik moeten maken. Slechts onder bijzondere omstandigheden kan van het bestuursorgaan worden gevergd dit niet te doen. Dit kan zich voordoen indien concreet uitzicht op legalisering bestaat. Voorts kan handhavend optreden zodanig onevenredig zijn in verhouding tot de daarmee te dienen belangen dat van optreden in die concrete situatie behoort te worden afgezien."

Deze overweging wordt in zeer vele uitspraken van de Afdeling over lasten onder bestuursdwang of dwangsom aangetroffen. De standaardoverweging maakt duidelijk dat er geen sprake kan zijn van een ongekleurde, neutrale belangenafweging. Integendeel, het bestuursorgaan zal in de regel van zijn bevoegdheid tot handhaving gebruik moeten maken. De 'regel' lijkt uitzondering in bijzondere omstandigheden. Die kunnen zich voordoen indien er concreet zicht op legalisatie bestaat. Voorts kan de toets aan art. 3:4 lid 2 Awb (verbod van een onevenredige belangenafweging) tot de conclusie leiden dat van handhaving op grond van een belangenafweging moet worden afgezien.

Dit laat onverlet dat een orgaan niet altijd meteen na ontdekking van een overtreding een sanctie hoeft op te leggen. Soms wordt voor bepaalde lichte overtredingen in eerste instantie volstaan met een waarschuwing en wordt pas bij een eventuele herhaling een sanctie opgelegd. Dat is volgens de Afdeling toegestaan, mits het gevoerde beleid in dezen redelijk is te achten.

In 10.2.g in de gemeente Beesel werd door het gebruik van een rolhanddoekautomaat de geluidsnorm ten opzichte van de burens overschreden. Dit was een overtreding van het type waartegen het gemeentebestuur niet meteen met een sanctie wilde optreden. De Afdeling voegde voor dit soort gevallen een zin aan haar standaardoverweging toe: *"In gevallen waarin het bestuursorgaan in dat kader redelijk te achten beleid voert, bijvoorbeeld inhoudend dat het bestuursorgaan de overtreder in bepaalde gevallen eerst waarschuwt en gelegenheid biedt tot herstel voordat het een handhavingsbesluit voorbereidt, dient het zich echter in beginsel aan dit beleid te houden."* De Afdeling spreekt hier van een precisering van (en geen terugkomen op!) de beginselflicht, want: *"Dit laat onverlet dat het bestuursorgaan slechts onder bijzondere omstandigheden van het opleggen van een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom mag afzien."* Uiteindelijk moet worden bereikt dat de overtreding stopt, zo nodig (in tweede instantie) met een sanctie.

Concreet zicht op beëindiging

Ofschoon dit criterium niet als zodanig bekendstaat, wellicht omdat het soms (ten onrechte) wordt geschaard onder concreet zicht op legalisatie, kan het feit dat een overtreding binnenkort wordt beëindigd, bijvoorbeeld door bedrijfsverplaatsing, wel degelijk een rol spelen. Ingeval dure voorzieningen moeten worden aangebracht, verbouwingen gepleegd etc. terwijl korte tijd later het bedrijf ter plekke dichtgaat en elders wordt voortgezet, kan

het onevenredig zijn om voor die korte termijn hetzij de voorzieningen etc. nog te vergen, hetzij het bedrijf stil te leggen. Het concrete zicht op beëindiging zou dan aan de hand van contracten e.d. (koop, verkoop, financiering) moeten worden vastgesteld. Praktisch gesproken zou moeten vaststaan dát de beëindiging gaat plaatsvinden en op welk moment. De lengte van de termijn dat de overtreding nog voortduurt, is een factor in de belangenafweging, evenals de kosten van het onmiddellijk, althans op de kortst mogelijke termijn, staken van de overtreding, alsmede uiteraard de schade of hinder voor de omgeving die het voortduren van de overtreding meebrengt.

Geringe ernst van de overtreding

De Afdeling spreekt wel van 'geringe aard en ernst' van de overtreding. Wat is echter een geringe aard? Als dit al iets betekent, komt het heel dichtbij of valt het samen met geringe ernst. Wij gaan er daarom van uit dat bedoeld is overtredingen van geringe ernst. Nu is lastig vast te stellen wat (uit wiens oogpunt) onder geringe ernst moet worden verstaan, maar het is op zichzelf begrijpelijk dat de lichtheid van de overtreding (de geringe inbreuk op het recht) een factor vormt in de belangenafweging. Ook in de bestraffende sfeer, zowel in het strafrecht als in het bestuursrecht, kan die geringe zwaarte overigens een rol spelen. Het zou anderzijds merkwaardig zijn als die factor doorslaggevend of zelfs voldoende zou zijn. Dat zou immers betekenen dat tegen het plegen van geringe overtredingen niet zou kunnen worden opgetreden. Dat is uit rechtsstatelijk en staatsrechtelijk oogpunt niet aanvaardbaar. De geringe ernst kan wel leiden tot het moeten afzien van handhaving, maar dan in combinatie met een of meer andere relevante factoren, zoals het feit dat herstel in het concrete geval een relatief grote inspanning vergt en de afwezigheid van belangen van derden.

Groet,

10.
2 e

mr.drs 10.2.e (10.2 10.
Senior jurist 2

.....
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
Postbus 40219 | 8004 DE | Zwolle

.....
M 10.2.e
E 10.2.e rvo.nl
I www.rvo.nl

.....
(Woensdag roostervrije dag)

BESLISMEMO Bezwaar

Regeling	Wet dieren;
Bezwaarnummer	492-23629; 492-23630; 492-23632; 492-23627
Betreft	Afwijzing handavingsverzoek ontheffingsvoorwaarden Circus Freiwald (ontheffing verleend voor het meereizen en laten verblijven op het circusterrein van olifant Buba)
Naam Aanvrager	Vier dierenwelzijn stichtingen: Stichting Bite Back; Stichting Stop Dierenleed Nederland; Stichting Dierbewustleven; Stichting Een DIER Een VRIEND
Datum	18 december 2017
Auteur	10.2.e
Aard van de beschikking	Ongegrond

Probleembeschrijving

EZ heeft twee circussen (Freiwald en 10.2. ontheffingen verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant. Aan deze ontheffingen zijn enkele voorwaarden verbonden.

Vier organisaties die zich bezig houden met het welzijn van dieren hebben handavingsverzoeken ingediend omdat de circussen de voorwaarden van de ontheffingen zouden schenden.

De NVWA heeft op locatie onderzoek gedaan en geconcludeerd dat de voorwaarden voor de ontheffingen niet geschonden worden. Er wordt dus niet overgegaan tot handhaving.

Tegen deze beslissingen hebben de vier dierenwelzijnsorganisaties bezwaar ingediend (in totaal 8 abbanummers)

Relevante constatering

Freiwald

Op 18 mei 2016 hebben vier organisaties een verzoek tot handhaving gedaan. Het komt er op neer dat de organisaties menen dat olifant Buba als publiekstrekker gebruikt wordt; direct contact heeft met het publiek en van het circusterrein af komt. Het verzoek tot handhaving bevat beeldmateriaal waaruit af kan worden geleid dat olifant Buba in direct contact met publiek is geweest (werd gevoerd door publiek) en van het circusterrein is afgeweest.

Aan de ontheffing is de voorwaarde verbonden van Buba geen direct contact met publiek mag hebben. Daarnaast is de ontheffing verleend "voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant". Ook mag de olifant volgens de ontheffing niet optreden in een circus of meedoen bij andere optredens.

Daarnaast houdt het circus zebra's, daar is geen ontheffing voor. Dit deel van het handavingsverzoek is toegewezen en is verder niet relevant voor deze bezwaarprocedure.

NVWA heeft op 3 juni 2016 een onderzoek gedaan naar de omstandigheden waaronder de olifant gehouden wordt. Geen onregelmatigheden geconstateerd. Er is gekeken naar water, voer, ruimte, droge ligplaats en naar de opstelling van het circusterrein (kan er publiek bij de olifant komen?). Hoewel dit rapport mager is, kan eruit worden afgeleid dat er op het moment van controle sowieso geen sprake was van een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden. Daarnaast was de opstelling van het circus op die locatie zo dat het publiek bij het betreden van de circustent geen dieren ziet.

Op 21 juni 2016 is onderzoek gedaan naar de zebra's. Geen constatering wat betreft de olifant.

Bij besluit van 19 juli 2016 zijn de verzoeken tot handhaving afgewezen voor de olifant en toegewezen voor zebra's. Motivering is dat het circus zijn uiterste best doet om te voorkomen dat

de olifant in contact komt met het publiek. Eventueel contact met het publiek is niet verwijtbaar en het gevolg van de kleinschaligheid van het circus.

Bezwaarden komen met de volgende punten:

- Circus doet niet alles om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden
- Contact met publiek is geen overmacht
- Ruimte waar de olifant staat is wel degelijk toegankelijk voor het publiek

Aandachtspunten (sterke/zwakke punten)

- Het is een publiek en politiek gevoelige zaak
- 11.1 [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Bezwaarden 11.1 [redacted] en verlaten zich op openbare informatie (sterk). Ze tonen niet met (onomstotelijk) bewijs aan wanneer de beelden zijn gemaakt.
- Eventuele eerdere overtredingen (die wel of niet door de dierenstichtingen zijn vastgelegd) zijn al beëindigd. Daarnaast zijn de foto's/video's die de dierenstichtingen hebben overlegd niet genoeg om een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden vast te stellen. (Recente) jurisprudentie op dit punt:
De Afdeling heeft in 2017 een aanscherping gegeven waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen (zie hieronder). Dit is een aanscherping van de uitspraak van de AbRvS 30 juni 2012 (ECLI:NL:RVS:2012:BW8183). Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten, zijn de daarin gestelde eisen evenzeer van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Op 3 mei 2017 heeft de AbRvS omwille van de duidelijkheid aanleiding gezien om de eisen als volgt te herformuleren:
"Aan een invorderingsbesluit dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden ten grondslag te liggen. Dit brengt met zich dat de vaststelling of waarneming van feiten en omstandigheden die leiden tot verbeurte van een dwangsom dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. De vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden dienen op een duidelijke wijze te worden vastgelegd. Dat kan geschieden in een schriftelijke rapportage, maar in bepaalde gevallen ook met foto's of ander bewijsmateriaal. Duidelijk moet zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Voor zover de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgelegd, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Een schriftelijke rapportage dient voorts in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en een dagtekening. Aan het ontbreken van een ondertekening en een dagtekening kan worden voorbijgegaan, indien op andere wijze kan worden vastgesteld dat de opsteller van de rapportage degene is die de daarin vermelde feiten en omstandigheden heeft vastgesteld of waargenomen en wanneer die vaststelling of waarneming heeft plaatsgevonden."
- Conclusie: geen overtreding, dus ook geen handhavingsbesluit

Beslissing

Ongegrond

Toelichting Beslismemo Bezwaar

Probleembeschrijving

Korte zakelijke weergave (dus niet letterlijk alles uit bezwaarschrift herhalen) van de essentie van het geschil.

Geef het bezwaarschrift niet letterlijk het probleem weer, geef hier dan ook aan wat wel het probleem is.

Relevante constatering

Beschrijf welke relevante constatering je hebt gedaan.

Is het een standaard situatie die regelmatig voorkomt bij de betreffende regeling dan kun je aangeven: "standaardsituatie betreffende, geen verdere bijzonderheden". Zijn er bij een dergelijk standaard situatie wel bijzonderheden, vermeld dan dat het een standaard situatie betreft maar geef dan de bijzonderheden daarbij aan.

Aandachtspunten

Geef hier weer of er bepaalde aandachtspunten zijn. Zijn er bepaalde sterke punten of zwakke punten die van belang zijn voor de uiteindelijke beslissing, vermeld deze dan. Is er discussie met bijv. primair over een bepaald aspect, waar uiteindelijk een knoop in wordt doorgehakt, dan is relevant om het punt van discussie te vermelden, hoe de knoop wordt doorgehakt en wat daarvoor de argumenten zijn. Als een dergelijke doorgehakte knoop bepaalde zwaktes met zich meebrengt dan is het goed deze ook te vermelden.

Het kan hierbij ook van belang zijn om aan te geven waarom bepaalde zaken niet in de BOB terecht zijn gekomen.

Beslissing

Geef kort en zakelijk weer wat de motivering en beslissing inhoudt.

Verzenddatum in BAS

Om te zorgen dat de bob en het beslismemo bij elkaar blijven staan in BAS in het tabblad 'Correspondentie' moet de verzenddatum in BAS pas worden ingevuld als de bob ter ondertekening wordt voorgelegd aan de aftekenaar.

10.2.e

From: 10.2.e 10.2.e
Sent: Wednesday, October 25, 2017 1:37 PM
To: 10.2.e
Subject: RE: Bezwaarprocedure handhavingsverzoeken Circus Freiwald

Dag 10.2.e

Ik heb net gesproken met 10.2.e die de inspecties heeft gedaan. Bij die inspectie in Heerlen hebben ze wel gezien dat er een afzetting was en bordjes waarin verboden werd contact te hebben met de olifant. Volgens 10. heeft 10.2.e hierover ook verklaard. Ik zou die verklaring nog even lezen

Groeten 2

10.2.

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 25 oktober 2017 12:55
Aan: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: RE: Bezwaarprocedure handhavingsverzoeken Circus Freiwald

Hallo 10.2.e

Dank voor je reactie.

Ben het eens dat het gegeven dat de olifant te zien was geen overtreding oplevert.

In de stukken die de vier dierenrechtenorganisaties hebben overlegd was een aantal foto's waarop te zien was dat de olifant gevoed werd door kinderen (voor het gemak heb ik deze stukken bijgesloten, het gaat met name om pagina's 9,10 en 18 van het pdf bestand). Wordt dit door jullie gezien als vallend onder het begrip 'direct contact'? Ik ging er namelijk van uit dat 11.1

Alvast dank voor je reactie.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e 10.2.e
Verzonden: woensdag 18 oktober 2017 8:54
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Bezwaarprocedure handhavingsverzoeken Circus Freiwald

Dag 10.2.e

We hebben geen andere handhavingsverzoeken gehad dan deze. Als ik me niet vergis ging het indertijd op 1 verzoek van 4 organisaties waarbij BITE Back ich als woordvoerder heeft opgeworpen.

We hebben geen waarschuwing gegeven omdat we geen overtreding hebben vastgesteld. 11.1

Groeten

10.2.

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 11 oktober 2017 12:39
Aan: 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Bezwaarprocedure handhavingsverzoeken Circus Freiwald

Hallo 10.2.e

Ik zie al meteen dat je ziek bent, beterschap gewenst!

Enige tijd geleden hebben wij elkaar ontmoet bij EZ in Den Haag tijdens een bespreking over circusdieren (zebra Smiley en olifant Buba).

De laatste maanden was het zo ontzettend druk dat ik aan veel dingen niet toe ben gekomen. Een deel van het werk dat in ons team wordt verricht is nu overgegaan naar de NVWA, waardoor zaken die een tijd zijn blijven liggen nu opgepakt worden.

De bezwaren van de dierenstichtingen tegen de afwijzing van het Handhavingsverzoek mbt Circus Freiwald en 10.2.g hebben nu hoge prioriteit voor mij.

Wat betreft Circus Freiwald gaat het om de besluiten van 19 juli 2016 die jij hebt genomen (bijgesloten is een van die besluiten). Graag licht ik kort toe hoe ik de besluiten op bezwaar wil motiveren.

Daarnaast heb ik nog wat vragen:

Tijdens de controles n.a.v. het handhavingsverzoek zijn geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden geconstateerd. De overtredingen (die gemeld waren door de dierenstichtingen) waren beëindigd, dus voor die specifieke controles bestond er geen aanleiding om handhavend op te treden.

Uit de stukken/bewijzen die we van de dierenstichtingen hebben ontvangen blijkt dat de ontheffingsvoorwaarden in het verleden waren overtreden. Het gaat voornamelijk om de voorwaarden dat er geen direct contact met het publiek mag zijn. In het besluit op bezwaar ga ik de overtreding(en) benoemen en vervolgens motiveren waarom we van handhavend optreden hebben afgezien.

Bij de belangenafweging of er tot handhaving moet worden overgegaan zijn een aantal omstandigheden genoemd in de besluiten van 19 juli 2016 (gedeelte waar de olifant is gehuisvest is niet toegankelijk voor het publiek; eventueel contact met publiek kan het circus niet worden verweten enz) die ertoe hebben geleid dat er van handhaving is afgezien. Het belang van deze omstandigheden zal ik benadrukken in het besluit op bezwaar.

Een bestuursorgaan hoeft natuurlijk niet altijd meteen na ontdekking van een overtreding een sanctie op te leggen. Wel ben ik benieuwd of er destijds nog een waarschuwing is gegeven (schriftelijk of mondeling) en wat de overwegingen zijn geweest om dat wel of niet te doen. Daarnaast de vraag of het mogelijk is in de toekomst een waarschuwing te geven, mocht dit scenario zich opnieuw voordoen. Een waarschuwing kan in deze zaak namelijk de motivering versterken: we geven dan aan dat we afzien van handhaven, maar een waarschuwing geven en in de toekomst nog wel zouden kunnen overgaan tot handhaven.

Zijn er bij jou weten nog nieuwe handhavingsverzoeken betreffende Buba ingediend?

Indien je nog andere opmerkingen hebt, dan hoor ik dat graag. Ik zal in de week van 23 oktober een concept besluit op bezwaar sturen.

Vanaf morgen tot 23 oktober ben ik afwezig. Mochten er in de tussentijd dringende vragen zijn, dan kun je contact opnemen met ^{10.2.}_{2 e} hij is op de hoogte van de circusbezwaren.

Alvast veel dank voor het meedenken.

Groeten,

10.2.e

Mw. mr. 10.2.e

.....
Jurist

Team Handhaving

Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
Postbus 40219 | 8004 DE | Zwolle

M: + 10.2.e

E: 10.2.e [rvo.nl](mailto:10.2.e@rvo.nl)

<http://www.rvo.nl>

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 2 oktober 2017 / 9:31

Aan: 10.2.e

Onderwerp: brief aan 10.2.e

Hoi 10.2.e

Hierbij de brief die is verzonden aan de aadvocaat.

Groeten,

10.2.e

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: Friday, January 5, 2018 9:52 AM
To: 10.2.e 10.2.e 10.2.e
Subject: RE: Bobs Freiwald en 10.2
Attachments: EDEV, Freiwald, 492-23630.pdf; Stichting Bite Back, Freiwald, 492-23627.pdf; Stop Dierenleed Nederland, Freiwald, 492-23632.pdf; Dierbewustleven, Freiwald, 492-23629.pdf; Stichting Bite Back, 10.2. 492-19776.pdf; Stop Dierenleed Nederland, 10.2. 492-24251.pdf; Dierbewustleven, 10.2. 492-24252.pdf; EDEV, 10.2. 492-24253.pdf

Dag 10.2. en 10.2.e

Dank voor jullie reacties.

Omdat ik uit de afwezigheidsmail van 10.2 had begrepen dat zij met verlof was hebben we de beslissingen in december nog de deur uit gedaan. Helaas is daardoor de typefout op blz. 4 onopgemerkt gebleven.

Bijgaand ontvangen jullie de beslissingen zoals deze zijn verzonden.

Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 4 januari 2018 15:45
Aan: 10.2.e 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: RE: Bobs Freiwald en 10.2
 e

Hallo 10.2.e

Ik heb ook geen opmerkingen.

Alleen een typefout gezien in 10.2 en Freiwald: blz. 4 **wargenomen**

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Drs. 10.2.e
 Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn
 Ministerie van Economische Zaken
 Telefoon: 10.2.e
 Werk: maandag, dinsdag en donderdag.

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 18 december 2017 10:27
Aan: 10.2.e 10.2.e 10.2.e
Onderwerp: Bobs Freiwald en 10.2
 e

Dag 10.2. en 10.2.e

Bijgesloten de concept beslissingen op bezwaar inzake de circusolifanten. Ik hoor graag indien jullie opmerkingen hebben. Mijn voornemen is om de beslissingen deze week te versturen.

Het verschil met het vorige concept is dat ik relevante (en recente) jurisprudentie heb toegevoegd die ons verhaal een sterker maakt. Uit die uitspraken volgt welke eisen er gelden voor het bewijs van een overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een handhavingsbesluit. Aan die eisen is hier niet voldaan. Daarnaast heb ik de stichtingen nog eens gevraagd of ze bewijs hebben voor hoe en wanneer zij het beeldmateriaal verzameld hebben. Ze konden dit niet verder onderbouwen, de foto's en video's waren voornamelijk van internet gehaald.

Alvast dank voor jullie input.
Groeten,
10.2.e

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.e, 10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23630

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10 2 g

Relatienummer

10.2.g

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte heer 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2 10.2.e namens de heer 10.2, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving**Algemene wet bestuursrecht****Afdeling Juridische Zaken****Artikel 7:3**

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Wet dieren**Artikel 2.5 Vervoer van dieren**

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23627

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte heer 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2. 10.2.e namens de heer 10.2.f, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspant om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 7:3

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Wet dieren

Artikel 2.5 Vervoer van dieren

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23632

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2. 10.2.e namens de heer 10.2. , eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 7:3

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Wet dieren

Artikel 2.5 Vervoer van dieren

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23629

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Dierentuin richtlijn

Geachte 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving**Algemene wet bestuursrecht****Artikel 7:3**

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Wet dieren**Artikel 2.5 Vervoer van dieren**

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid, onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.
4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)

Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)
Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

10.2.e

From: 10.2.e 10.2.e - EDEV <10.2.e@edev.nl>
Sent: Thursday, June 29, 2017 5:59 PM
To: 10.2.e
Subject: Re: Uw bezwaarschriften (t.a.v. dhr. 10.2.e)

Geachte 10.2.e,

Ik had u n.a.v uw telefoontje ge-emaild maar helaas had ik een verkeerd adres. Ik heb uw email geforward naar het email adres waar ik altijd een reactie krijg van 10.2.e. Wellicht zijn uw emails naar zijn spambox gegaan...?

Beste groet,
 10.2.e 10.2.e

At 11:35 28-06-2017, you wrote:

Geachte heer 10.2.e

Enige tijd geleden heb ik geprobeerd contact op te nemen met dhr. 10.2.e n.a.v. de bezwaarschriften die bij RVO in behandeling zijn (zie onderstaande e-mail). Tevens heb ik dhr. 10.2.e op 23 maart 2017 de gedingstukken toegestuurd.

Tot op heden heb ik geen reactie ontvangen.

In deze bezwaarprocedures heeft u de mogelijkheid uw bezwaren mondeling toe te lichten tijdens een hoorzitting.

Indien u gebruik wenst te maken van deze mogelijkheid, verzoek ik u aan te geven of de voorkeur in dat geval uit gaat naar een telefonische hoorzitting dan wel een hoorzitting bij RVO in Den Haag. Graag ontvang ik uw reactie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk woensdag 5 juli a.s.

Met vriendelijke groet,
 Mw. 10.2.e

.....
Jurist
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
Postbus 40219 | 8004 DE | Zwolle

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 8:43
Aan: 1 @biteback.org'
Onderwerp: Uw bezwaarschriften
Urgentie: Hoog

Geachte heer 10.2.e beste 10.2.e

Enige tijd geleden heb ik u de twee bijgesloten e-mails gestuurd. Deze e-mails betreffen uw bezwaarschriften tegen:

- het besluit van 4 augustus 2016, handhavingsverzoek Circus 10.2.g, kenmerk Trc/nvwa/2016/6395 en
- het besluit van 19 juli 2016, handhavingsverzoek Circus Freiwalds Menagerie, kenmerk Trc/nvwa/6795

Tot op heden heb ik geen reactie van u ontvangen.

U hebt de mogelijkheid uw bezwaren mondeling toe te lichten tijdens een hoorzitting. Indien u gebruik wenst te maken van deze mogelijkheid, verzoek ik u aan te geven of de voorkeur in dat geval uit gaat naar een telefonische hoorzitting dan wel een hoorzitting bij RVO in Den Haag.

Graag ontvang ik uw reactie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk woensdag 25 mei a.s.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Jurist

Team Handhaving

Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag

Postbus 40219 | 8004 DE | Zwolle

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e

From: 10.2 10.2.e - Stichting Bite Back 10. @biteback.org>
Sent: Monday, August 21, 2017 11:43 AM
To: 10.2.e
Cc: 10.2.e 10.2.e - EDEV'
Subject: Re: Uw bezwaarschriften (t.a.v. dhr. 10.2.e en/of dhr. 10.2.e)

Beste,

Wij willen verder geen nadere gronden indienen.

Met vriendelijke groet,

10.2. 10.2.e
e

Op 21-8-2017 om 09:13 schreef 10.2.e

Geachte heer 10.2.e beste 10.2.e
 Tot op heden heb ik geen reactie van uw ontvangen op mijn onderstaande e-mail.
 Graag verneem ik uiterlijk vrijdag 25 augustus a.s. of u nadere gronden wilt indienen.
 Bij voorbaat dank voor uw reactie.
 Met vriendelijke groet,
 10.2.e

.....
Jurist
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2| 2595 AL| Den Haag
Postbus 40219| 8004 DE| Zwolle

E: 10.2.e rvo.nl
<http://www.rvo.nl>

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 6 juli 2017 16:39

Aan: 10.2. 10.2.e - Stichting Bite Back
Onderwerp: RE: Uw bezwaarschriften (t.a.v. dhr. 10.2.e)
 Geachte heer 10.2.e beste 10.2.e

Dank voor uw reactie.

Uit uw bezwaarschriften maak ik op dat u verzocht heeft u gedingstukken toe te sturen en een termijn te stellen voor het indienen van nadere gronden.

Omdat ik uw bezwaardossiers van mijn collega's dhr. 10.2.e en mw. 10.2.e over heb genomen wil ik u verzoeken aan te geven of u de gedingstukken heeft ontvangen en nadere gronden heeft ingediend.

Bij voorbaat dank.

Met vriendelijke groet,
 10.2.e

.....

Jurist
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2| 2595 AL| Den Haag

Van: 10.2.e 10.2.e - Stichting Bite Back 10.2.e [mailto:10.2.e@biteback.org]

Verzonden: dinsdag 4 juli 2017 14:13

Aan: 10.2.e

Onderwerp: Re: Uw bezwaarschriften (t.a.v. dhr. 10.2.e)

Beste,

De mail was helaas in spam folder terecht gekomen, dus had die eerder niet gezien totdat 10.2.e mij daarop wees. Mijn excuses.

We hoeven verder geen hoorzitting om ons bezwaar verder toe te lichten op dit moment, daar de circussen verder momenteel met de olifanten het land uit zijn gevlucht.

Met vriendelijke groet,

Ing. 10.2.e 10.2.e
 Stichting Bite Back

Op 4-7-2017 om 13:34 schreef 10.2.e

Geachte heer 10.2.e

Dank voor uw reactie.

Het e-mailadres van dhr. 10.2.e dat ik steeds heb gebruikt is 10.2.e@biteback.org

Zoals reeds aangegeven ontvang ik graag uiterlijk morgen 5 juli a.s. een reactie van u of van dhr. 10.2.e op mijn onderstaande e-mail.

Wanneer ik geen reactie ontvang zal ik een hoorzitting inplannen op een door mij gekozen tijdstip.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Jurist

Team Handhaving

Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2| 2595 AL| Den Haag

Van: 10.2.e 10.2.e - EDEV [mailto:10.2.e@edev.nl]

Verzonden: donderdag 29 juni 2017 17:59

Aan: 10.2.e

Onderwerp: Re: Uw bezwaarschriften (t.a.v. dhr. 10.2.e)

Geachte 10.2.e,

Ik had u n.a.v uw telefoontje ge-emaild maar helaas had ik een verkeerd adres. Ik heb uw email geforward naar het email adres waar ik altijd een reactie krijg van 10.2.e Wellicht zijn uw emails naar zijn spambox gegaan...?

Beste groet,
10.2.e 10.2.e

At 11:35 28-06-2017, you wrote:

Geachte heer 10.2.e

Enige tijd geleden heb ik geprobeerd contact op te nemen met dhr. 10.2.e n.a.v. de bezwaarschriften die bij RVO in behandeling zijn (zie onderstaande e-mail). Tevens heb ik dhr. 10.2.e op 23 maart 2017 de gedingstukken toegestuurd.

Tot op heden heb ik geen reactie ontvangen.

In deze bezwaarprocedures heeft u de mogelijkheid uw bezwaren mondeling toe te lichten tijdens een hoorzitting.

Indien u gebruik wenst te maken van deze mogelijkheid, verzoek ik u aan te geven of de voorkeur in dat geval uit gaat naar een telefonische hoorzitting dan wel een hoorzitting bij RVO in Den Haag.

Graag ontvang ik uw reactie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk woensdag 5 juli a.s.

Met vriendelijke groet,
10.2.e

.....
Jurist
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2| 2595 AL| Den Haag
Postbus 40219| 8004 DE| Zwolle

Van: 10.2.e
Verzonden: donderdag 18 mei 2017 8:43
Aan: 10.2 @biteback.org'
Onderwerp: Uw bezwaarschriften
Urgentie: Hoog

Geachte heer 10.2.e beste 10.2.e

Enige tijd geleden heb ik u de twee bijgesloten e-mails gestuurd. Deze e-mails betreffen uw bezwaarschriften tegen:

- het besluit van 4 augustus 2016, handhavingsverzoek Circus 10.2.g, kenmerk Trc/nvwa/2016/6395 en
- het besluit van 19 juli 2016, handhavingsverzoek Circus Freiwalds Menagerie, kenmerk Trc/nvwa/6795

Tot op heden heb ik geen reactie van u ontvangen.

U hebt de mogelijkheid uw bezwaren mondeling toe te lichten tijdens een

hoorzitting.

Indien u gebruik wenst te maken van deze mogelijkheid, verzoek ik u aan te geven of de voorkeur in dat geval uit gaat naar een telefonische hoorzitting dan wel een hoorzitting bij RVO in Den Haag.

Graag ontvang ik uw reactie zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk woensdag 25 mei a.s.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Jurist

Team Handhaving

Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Prinses Beatrixlaan 2| 2595 AL| Den Haag

Postbus 40219| 8004 DE| Zwolle

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) stimuleert Duurzaam, Agrarisch, Innovatief en Internationaal ondernemen.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische ZakenPostbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl**Contactpersoon**10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23627

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie**KvK-nummer of BSN**

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte heer 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de heer 10.2.f, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 7:3

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Wet dieren

Artikel 2.5 Vervoer van dieren

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische ZakenPostbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl**Contactpersoon**10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie
492-23632**Uw brief van**
30 augustus 2016**Uw referentie****KvK-nummer of BSN**

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte 10.2.e,

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de heer 10.2.f, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 7:3

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Wet dieren

Artikel 2.5 Vervoer van dieren

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

10.2.e

From: 10.2.e
Sent: Thursday, January 4, 2018 10:39 AM
To: 10.2.e 10.2.e
Subject: TKN Bezwaren van diverse dierenstichtingen tegen de afwijzing van het handhavingsverzoek betreffende olifant Buba
Attachments: Stichting Bite Back, Freiwald, 492-23627.pdf; Stop Dierenleed Nederland, Freiwald, 492-23632.pdf; Dierbewustleven, Freiwald, 492-23629.pdf; EDEV, Freiwald, 492-23630.pdf

Geachte heer 10.2.e

Bijgaand treft u ter kennisname aan de beslissingen op bezwaar tegen de afwijzing van het handhavingsverzoek betreffende olifant Buba van Circus Freiwald. Dit betreft de bezwaarschriften die door diverse dierenstichtingen waren aangetekend.

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

Mw. mr. 10.2.e

.....
Jurist
Team Handhaving
Afdeling Juridische Zaken

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | Den Haag
Postbus 40219 | 8004 DE | Zwolle

M: + 10.2.e

E: 10.2.e rvo.nl

<http://www.rvo.nl>

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische ZakenPostbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl**Contactpersoon**10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie
492-23632**Uw brief van**
30 augustus 2016**Uw referentie****KvK-nummer of BSN**

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte heer 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de 10.2.e eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspant om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving**Algemene wet bestuursrecht****Afdeling Juridische Zaken****Artikel 7:3**

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Wet dieren**Artikel 2.5 Vervoer van dieren**

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23632

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23627

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte heer 10.2.e

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de heer 10.2.f, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving**Algemene wet bestuursrecht****Afdeling Juridische Zaken****Artikel 7:3**

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Wet dieren**Artikel 2.5 Vervoer van dieren**

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23627

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische Zaken

Postbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl

Contactpersoon

10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie

492-23629

Uw brief van

30 augustus 2016

Uw referentie

KvK-nummer of BSN

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Dierentuin richtlijn

Geachte 10.2.e,

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer 10.2.e verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspannt om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving**Algemene wet bestuursrecht****Artikel 7:3**

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Wet dieren**Artikel 2.5 Vervoer van dieren**

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid, onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.
4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijkijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)

Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)
Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23629

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

> Retouradres Postbus 40219 8004 DE Zwolle

10.2.g

Afdeling Juridische ZakenPostbus 40219
8004 DE Zwolle
mijn.rvo.nl**Contactpersoon**10.2.e
Jurist

T 088 042 42 42

Onze referentie
492-23630**Uw brief van**
30 augustus 2016**Uw referentie****KvK-nummer of BSN**

10.2.q

Relatienummer

10.2.q

Bijlagen

1

Datum 19 december 2017

Betreft Beslissing op bezwaarschrift Wet dieren

Geachte 10.2.e ,

Op 30 augustus 2016 heb ik uw bezwaarschrift ontvangen tegen het besluit van 19 juli 2016. Dit besluit betreft een afwijzing van uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016.

Dit besluit is opnieuw beoordeeld. In deze brief vindt u mijn beslissing op uw bezwaar en waarom deze beslissing is genomen. In de bijlage vindt u de artikelen waarop de beslissing gebaseerd is.

Beslissing

Ik verklaar uw bezwaren ongegrond. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016 handhaaf.

Procesverloop

Bij brief van 25 februari 2016 heeft mr. 10.2.e namens de 10.2.e , eigenaar en directeur van Freiwalds Menagerie (Circus Freiwald), een aanvraag ingediend voor ontheffing van het bepaalde in artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit houders van dieren (hierna: het Besluit) voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van de vrouwtjesolifant Buba.

Bij besluit van 19 april 2016 is, onder een drietal voorwaarden, ontheffing verleend aan Circus Freiwald voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein laten verblijven van vrouwtjesolifant Buba.

U heeft – samen met drie andere organisaties – een handhavingsverzoek ingediend waarin u mij heeft verzocht op te treden tegen mogelijke overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden met betrekking tot het meereizen van de olifant en met betrekking tot het deelnemen aan het circus en het meevoeren van twee zebra's.

Bij besluit van 19 juli 2016 is uw verzoek tot handhaving voor het gedeelte dat betrekking heeft op de olifant afgewezen en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de zebra's toegewezen.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Tegen het deel van dit besluit dat betrekking heeft op de olifant heeft u op 30 augustus 2016 een bezwaarschrift ingediend. Tevens heeft u mij verzocht alle relevante stukken die betrekking hebben op het bestreden besluit u toe te sturen en een termijn te stellen waarbinnen de nadere gronden van het bezwaarschrift moeten worden ingediend. Op 23 maart 2017 heb ik u deze stukken inzake uw bezwaarschrift toegestuurd. Bij e-mail van 4 juli 2017 heeft u aangegeven dat u geen gebruik wenst te maken van het recht te worden gehoord. Op grond van artikel 7:3, aanhef en onderdeel c, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb), heb ik dan ook afgezien van het houden van een hoorzitting. Tenslotte heeft u mij op 21 augustus 2017 bericht geen nadere gronden in te willen dienen.

Uw bezwaren

U geeft aan het niet eens te zijn met het besluit van 19 juli 2016. Samengevat voert u het volgende aan:

1. Circus Freiwald spant zich niet tot haar uiterste best in om te voorkomen dat de ontheffingsvoorwaarden worden overschreden op en buiten het circusterrein.
2. Er wordt ten onrechte aangenomen dat het directe contact tussen de olifant en het publiek het gevolg is van overmacht gerelateerd aan de kleinschaligheid van het circusterrein. Tevens bent u van mening dat de olifant zodanig stond en staat gehuisvest dat het publiek er wel degelijk bij kan. Ter onderbouwing van uw standpunten heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd.
3. U bent van mening dat het buiten het terrein een ommetje laten maken tot een overtreding van de ontheffingsvoorwaarden en/of de wet heeft geleid.

Waarom deze beslissing?

Uw bezwaren heb ik zorgvuldig beoordeeld en opnieuw getoetst aan het wettelijk kader. De conclusie is dat uw bezwaren ongegrond zijn. Hierna kunt u lezen waarom.

Wettelijk kader en besluitvorming

Ingevolge artikel 4.14, eerste lid, van het Besluit, is het verboden om met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, deel te nemen aan een circus of ander optreden. Artikel 4.14, tweede lid, van het Besluit verbiedt het vervoer van andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV van het besluit, ten behoeve van een in Nederland gevestigd circus of in een Nederland gevestigd natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of ander optreden in Nederland.

Artikel 4.14 is op 15 september 2015 in werking getreden en is gebaseerd op de artikelen 2.5, tweede lid, onderdeel a, (vervoer) en 2.16, eerste en tweede lid, onderdeel a, (deelname aan circus/ander optreden) van de Wet dieren.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Een olifant wordt niet genoemd in Bijlage IV van het Besluit houders van dieren en het verbod is dan ook van toepassing op olifant Buba. Op grond van artikel 10.1 van de Wet dieren kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens de Wet dieren vrijstelling of ontheffing worden verleend.

Bij besluit van 19 april 2016 wordt aan de heer 10.2.e, eigenaar en directeur van Circus Freiwald, ontheffing verleend van het Besluit voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van een olifant tot en met 15 januari 2017. Voor de overwegingen die hebben geleid tot het verlenen van deze ontheffing verwijs ik u naar het ontheffingsbesluit. Aan de ontheffing worden de volgende drie voorwaarden verbonden:

1. De olifant komt niet direct met het publiek in contact.
2. Zowel in Nederland als erbuiten treedt de olifant niet op in een circus en doet de olifant niet mee bij andere optredens.
3. De heer L.B. Freiwald verleent zijn medewerking aan een onderzoek van de olifant door onafhankelijke deskundigen

Uw handhavingsverzoek en de ontheffingsvoorwaarden

In uw handhavingsverzoek van 18 mei 2016 heeft u aangegeven dat u van mening bent dat Circus Freiwald zich niet houdt aan de bovengenoemde ontheffingsvoorwaarden. Zo heeft u foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat de olifant vrij toegankelijk was voor het publiek, dat direct contact tussen de olifant en het publiek met regelmaat plaatsvond en dat de olifant als publiekstrekker werd gebruikt door het circus. Daarnaast wijst u erop dat de olifant van het circusterrein af is geweest nabij een openbare weg en dat de olifant daarbij in zeer nauw contact met het publiek kwam. U heeft mij verzocht naar aanleiding van deze meldingen handhavend op te treden.

Handhavend optreden is aan de orde als er sprake is van overtredingen: gedragingen die in strijd zijn met het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift. Uw meldingen dienen te worden gecontroleerd aan de hand van de hierboven weergegeven ontheffingsvoorwaarden. Dat betekent dat handhavend optreden eerst aan de orde is indien en voor zover wordt vastgesteld dat die ontheffingsvoorwaarden zijn overtreden.

In de uitspraak van 3 mei 2017¹ heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de eisen waaraan een invorderingsbesluit moet voldoen aangescherpt, nadat zij reeds in de uitspraak van 30 juni 2012² eisen had geformuleerd. Hoewel deze uitspraken betrekking hebben op invorderingsbesluiten

¹ ABRvS 3 mei 2017, ECLI:NL:RVS:2017:1179

² ABRvS 30 juni 2012, ECLI:NL:RVS:2012:BW8183

zijn de daarin gestelde eisen van toepassing op het bewijs van de overtreding dat ten grondslag wordt gelegd aan een last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom. Zo dient aan een invorderingsbesluit een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten en omstandigheden te liggen. De vaststelling of waarneming van die feiten en omstandigheden dient te worden gedaan door een ter zake deskundige medewerker van het bevoegd gezag, door een ter zake deskundige persoon in opdracht van het bevoegd gezag of door een ter zake deskundige persoon wiens bevindingen het bevoegd gezag voor zijn rekening heeft genomen. Bovendien moeten de vastgestelde of waargenomen feiten en omstandigheden op een duidelijke wijze zijn vastgesteld: bijvoorbeeld in een schriftelijke rapportage of met foto's of ander bewijsmateriaal. Het moet duidelijk zijn waar, wanneer en door wie de feiten en omstandigheden zijn vastgesteld of waargenomen en welke werkwijze daarbij is gehanteerd. Wanneer de vastgestelde feiten en omstandigheden in een geschrift zijn vastgesteld, dient een inzichtelijke beschrijving te worden gegeven van hetgeen is vastgesteld of waargenomen. Daarnaast dient een schriftelijke rapportage in beginsel te zijn voorzien van een ondertekening door de opsteller en van een dagtekening.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Allereerst wens ik aan te geven dat aan de ontheffing van 19 april 2016 niet expliciet de voorwaarde is verbonden dat de olifant niet als publiekstrekker gebruikt mag worden. Zoals uit de beantwoording van Kamervragen over de ontheffing voor de olifant blijkt, ben ik van mening dat het geheel afschermen van de olifant van het publiek niet in het belang is van het welzijn van de olifant.³ Ik ben van mening dat het welzijn van de olifant voldoende is gediend met een verbod op optreden en een verbod op direct contact. Voor zover in uw handhavingverzoek wordt gesproken over het inzetten van de olifant als een publiekstrekker – wat hier ook van zij –, leidt dit niet tot de constatering van een overtreding van een van de ontheffingsvoorwaarden.

Bovendien is de ontheffing verleend voor het meereizen, verplaatsen en op het circusterrein houden van de olifant. Het is volgens de ontheffing en de voorwaarden die eraan verbonden zijn, (de medewerkers van) Circus Freiwald niet verboden om zich buiten het circusterrein te begeven met de olifant. Zo kan een wandeling ten goede komen van de gezondheid van de olifant. Dit levert echter niet zonder meer een overtreding van de ontheffing of van de wet op. Voor wat betreft uw stelling dat de olifant tijdens een wandeling in zeer nauw contact met het publiek kwam en het foto- en beeldmateriaal dat u als bewijs heeft overgelegd verwijst ik u naar het onderstaand kopje "Direct contact met het publiek".

Direct contact met het publiek

U heeft foto- en beeldmateriaal overgelegd waaruit volgens u blijkt dat Circus Freiwald de ontheffingsvoorwaarde heeft overtreden welke voorschrijft dat de olifant niet in direct contact met het publiek mag komen. Uit de door u overgelegde foto's blijkt dat de olifant te zien is voor het publiek. Op een tweetal foto's is te zien hoe de olifant gevoerd wordt door kinderen. Met direct contact met het publiek wordt met name het aanraken van de olifant bedoeld.⁴ Het gegeven

³ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

⁴ Aanhangsel Handelingen II, 2017/2018, 289

dat de olifant van dichtbij te aanschouwen was, is derhalve geen overtreding van deze voorwaarde.

Voor wat betreft de foto's waarop te zien is dat de olifant gevoerd wordt door twee kinderen merk ik het volgende op. De foto's op zichzelf genomen zijn onvoldoende om een overtreding vast te stellen. Ten grondslag aan de constatering van een overtreding dient een deugdelijke en controleerbare vaststelling van relevante feiten te liggen. In het kader hiervan verwijs ik u naar de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 mei 2017. Het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal voldoet niet aan de eisen genoemd in deze uitspraak.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Daarnaast is het in de onderhavige zaak van groot belang om de context van de situatie mee te wegen. Enkel op basis van het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal, al dan niet in combinatie met uw toelichting, kan niet worden vastgesteld dat er sprake is van een overtreding. Naar aanleiding van uw handhavingsverzoek en het door u overgelegde foto- en beeldmateriaal heb ik in de onderhavige kwestie daarom ter plaatse onderzoek laten verrichten door inspecteurs van de NVWA. Tijdens dit onderzoek op 3 juni 2016 hebben de inspecteurs van de NVWA een afzetting om het terrein waar de olifant verbleef gezien en waren er bordjes waarop stond dat het verboden is om de olifant te voeren. Daarnaast is tijdens deze controle gebleken dat het terrein waarop de olifant werd gehuisvest niet toegankelijk is voor publiek. Voor een gedetailleerd overzicht van de bevindingen verwijs ik u naar het inspectierapport van 6 juni 2016.

Volgens vaste rechtspraak van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (zie bijvoorbeeld 22 juni 2006; ECLI:NL:CBB:2006:AX9692) mag in beginsel worden afgegaan op de inhoud van een toezichtrapport en de daarin vermelde waarnemingen van feiten.

Het toezicht is verricht en dit rapport is opgemaakt door een hiertoe bevoegde toezichthouder en het rapport zelf biedt geen grond om aan de juistheid van de bevindingen te twijfelen. Ik heb geen reden om te twijfelen aan de bevindingen van de toezichthouders van de NVWA. Tijdens de controle die uitgevoerd is door de NVWA is niet gebleken dat de olifant stond gehuisvest op gedeelten van de diverse circusterreinen die toegankelijk zijn voor het publiek.

Zoals gemotiveerd in het bestreden besluit ben ik van mening dat Circus Freiwald zich tot haar uiterste best inspant om te voorkomen dat publiek in direct contact komt met de olifant, onder andere door het plaatsen en afzettingen en borden met de tekst dat het verboden is om de olifant te voeren. Contact dat desondanks tussen de olifant en het publiek plaatsvindt kan het circus niet worden verweten. Ik ben van mening dat het contact tussen het publiek en de olifant door uw organisatie is waargenomen het gevolg is van overmacht en Circus Freiwald niet kan worden verweten.

Ik ben van mening dat ik in redelijkheid heb kunnen afzien van verdergaand handhavend optreden, nu er tijdens de controles geen overtredingen van de ontheffingsvoorwaarden zijn geconstateerd. Dit betekent dat ik het besluit van 19 juli 2016, voor het gedeelte met betrekking tot de olifant, handhaaf. Het spreekt

voor zich dat Circus Freiwald zich dient te houden aan de ontheffingsvoorwaarden (ook van de nieuwe ontheffing van 7 juli 2017) en dat bij het constateren van overtredingen in de toekomst wel handhavend kan worden opgetreden.

Een afschrift van dit besluit wordt tevens verzonden naar de gemachtigde van Circus Freiwald.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Vragen

Als u nog vragen hebt over deze beslissing, kunt u ons bellen op telefoonnummer 088 042 42 42 (lokaal tarief).

Hoogachtend,

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
namens deze:

10.2.e

mr. drs. 10.2.e

Senior jurist Juridische Zaken Rijksdienst voor Ondernemend Nederland

Beroepsmogelijkheid

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een beroepschrift indienen. Stuur het beroepschrift naar het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA Den Haag. Voor de behandeling van het beroep brengt het College aan u een bedrag in rekening.

In sommige situaties kunt u digitaal beroep instellen bij het College via <http://loket.rechtspraak.nl/bestuursrecht>. Kijk op de genoemde site voor precieze voorwaarden.

Bijlage: Wet- en regelgeving

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 7:3

Van het horen van belanghebbenden kan worden afgezien indien:

- a. het bezwaar kennelijk niet-ontvankelijk is,
- b. het bezwaar kennelijk ongegrond is,
- c. de belanghebbenden heeft verklaard geen gebruik te willen maken van het recht te worden gehoord,
- d. de belanghebbende niet binnen een door het bestuursorgaan gestelde redelijke termijn verklaart dat hij gebruik wil maken van het recht te worden gehoord, of
- e. aan het bezwaar volledig tegemoet wordt gekomen en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen kunnen worden geschaad.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Wet dieren

Artikel 2.5 Vervoer van dieren

(...)

2. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen voor het onderwerp, bedoeld in het eerste lid, regels worden gesteld voor bij deze maatregel aangewezen diersoorten of diercategorieën die betrekking hebben op onder meer:
 - a. een verbod op het vervoeren van bepaalde dieren;

(...)

Artikel 2.16 Vertoning dieren

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over het houden van keuringen, tentoonstellingen en andere gelegenheden of inrichtingen waar dieren worden gehouden en aan het publiek worden getoond wegens recreatieve, sportieve of opvoedkundige doeleinden.
2. De regels, bedoeld in het eerste lid, kunnen onder meer betrekking hebben op:
 - a. een verbod op het met bepaalde dieren deelnemen aan een tentoonstelling;

(...)

Artikel 10.1 Vrijstelling en ontheffing

1. Onze Minister kan, in voorkomend geval met inachtneming van EU-rechtshandelingen en voor zover het belang van de gezondheid van de mens, dieren of planten, het belang van het welzijn van dieren of het belang van het milieu zich daartegen niet verzetten, van het bepaalde bij of krachtens deze wet vrijstelling of ontheffing verlenen.
2. Ingeval de vrijstelling of ontheffing betrekking heeft op een bepaling die geheel of mede strekt tot bescherming van de volksgezondheid, wordt zij in overeenstemming met Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport verleend.
3. In afwijking van artikel 7.1 zijn de artikelen 7.3, 7.4, eerste lid, tweede lid, onderdeel a, en derde lid, 7.5, vierde lid, 7.6, eerste en tweede lid,

onderdeel a, 7.8, eerste lid, en 7.9 niet van toepassing ten aanzien van het verlenen van een vrijstelling of ontheffing als bedoeld in het eerste lid.

4. Indien Onze Minister voornemens is een vrijstelling te verlenen van het bepaalde in artikel 2.23, wordt het ontwerp van de vrijstelling in de Staatscourant bekend gemaakt en aan een ieder de gelegenheid geboden om binnen vier weken na de dag waarop de bekendmaking is geschied, wensen en bedenkingen ter kennis van Onze Minister te brengen. Gelijktijdig met de bekendmaking wordt het ontwerp van de vrijstelling aan beide kamers der Staten-Generaal overgelegd en medegedeeld aan direct belanghebbenden.
5. Een vrijstelling als bedoeld in het eerste lid kan, onverminderd de bevoegdheid van Onze Minister, bij algemene maatregel van bestuur worden verleend.

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630

Besluit houders van dieren

Artikel 4.14 Verbod op deelname met andere dan aangewezen dieren aan een circus of ander optreden en op vervoer van die dieren ten behoeve van een circus of ander optreden

1. Het is verboden met andere zoogdieren dan die behoren tot de diersoorten, genoemd in bijlage IV, deel te nemen aan een circus of een ander optreden.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid te vervoeren ten behoeve van:
 - a. een in Nederland gevestigd circus of een in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden, of
 - b. een niet in Nederland gevestigd circus of een niet in Nederland gevestigde natuurlijke persoon, rechtspersoon of vennootschap die met die dieren deelneemt aan een circus of een ander optreden in Nederland.
3. Het verbod, bedoeld in het eerste en tweede lid, is niet van toepassing op optredens in dierentuinen als bedoeld in artikel 4.1.

Bijlage IV

Bijlage IV als bedoeld in artikel 4.14 van het besluit

Aangewezen soorten van zoogdieren waarmee deelname aan en vervoer ten behoeve van een circus of een ander optreden is toegestaan.

Soorten	
Equus asinus	(Ezel)
Equus caballus	(Paard)
Canis lupus familiaris	(Hond)
Felis catus	(Kat)
Bos taurus	(Rund)
Ovis aries	(Schaap)
Capra hircus	(Geit)

Sus scrofa	(Varken)
Lama glama (Guanaco familiaris)	(Lama)
Vicugna pacos	(Alpaca)
Camelus bactrianus	(Kameel)
Camelus dromedarius	(Dromedaris)
Oryctolagus cuniculus	(Konijn)
Rattus norvegicus	(Bruine rat)
Mus musculus	(Tamme muis/huismuis)
Cavia porcellus	(Cavia)
Mesocricetus auratus	(Goudhamster)
Meriones unguiculatus	(Gerbil)

Afdeling Juridische Zaken

Datum

19 december 2017

Onze referentie

492-23630